

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні кафедри олімпійського,
професійного та адаптивного спорту
протокол № 1

Зав. каф. Бріскін Ю.А.

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні ради факультету
ФПтаЗО
протокол № _____

Голова ради _____ Худоба В.В.

ПРОГРАМА

**КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 017
«ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ»**

ДЛЯ СТУДЕНТІВ РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»

ЛЬВІВ - 2025

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

РОЗДІЛ І. СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

Тема 1. Структура системи підготовки спортсменів.

Формування системи підготовки спортсменів у Стародавній Греції. Розробка елементів системи підготовки спортсменів у XIX і в першій половині XX століття. Формування науково-педагогічних основ системи підготовки спортсменів у другій половині XX- на початку XXI столітті століття. Структура та зміст системи підготовки спортсменів. Провідні фахівці спортивної науки та їхні основні праці. Аналіз сучасного розуміння системи підготовки спортсменів. Формування системи підготовки спортсменів. Структура системи підготовки спортсменів. Забезпечення системи підготовки спортсменів. Основні напрями вдосконалення системи підготовки спортсменів. Аналіз системи підготовки спортсменів в різних видах спорту.

Тема 2. Побудова підготовки кваліфікованих спортсменів.

Мета і завдання підготовки спортсменів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей. Провідні засоби та методи підготовки спортсменів. Застосування позатренувальних та позазмагальних засобів і методів підготовки. Зростання питомої ваги застосування спеціальних тренажерів та гіпоксичної підготовки. Співвідношення засобів спеціальної, допоміжної та загальної підготовки.

Формування індивідуальних особливостей техніко-тактичної діяльності.

Акцентований розвиток найбільш виражених природних задатків до певного виду змагальної діяльності.

Місце і значення змагань в системі підготовки спортсменів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей. Мета і завдання підготовки спортсменів на етапі збереження високих досягнень.

Зміни величини і спрямованості тренувальних навантажень та обсягу змагальних навантажень. Індивідуалізація засобів і методів підготовки. Співвідношення спеціальної, допоміжної та загальної підготовки.

Зростання варіативності коливань величини навантаження у мікро- та мезоциклах.

Застосування позатренувальних та позазмагальних засобів підготовки.

Особливості побудови підготовки спортсменів у олімпійських (чотирирічних) циклах в залежності від віку спортсмена, стажу тренувальних занять та етапу багаторічної підготовки.

Моделювання умов та регламенту проведення змагань на Олімпійських іграх у процесі передолімпійської підготовки.

Основні напрями інтенсифікації підготовки спортсменів у процесі багаторічного вдосконалення.

Тема 3. Змагання як формувальний чинник спорту

Умови змагань, які впливають на змагальну діяльність спортсменів. Змагання в системі підготовки спортсменів. Види, регламентація і способи проведення спортивних змагань. Визначення результату у змаганнях.

Тема 4. Змагальна діяльність в спорті

Характеристика змагальної діяльності в спорті. Структура змагальної діяльності. Фактори результативності змагальної діяльності спортсменів. Управління змагальною діяльністю. Стратегія і тактика змагальної діяльності. Техніка змагальної діяльності. Фактори результативності змагальної діяльності спортсменів.

Тема 5. Моделювання в спорті

Моделі змагальної діяльності. Моделі підготовленості. Морфофункціональні моделі. Моделювання змагальної діяльності і підготовленості в залежності від індивідуальних особливостей спортсменів.

Рекомендована література:

Основна:

1. Келлер В. С. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів / В. С. Келлер, В. М. Платонов. – Львів : Українська Спортивна Асоціація, 1992. – 269 с.
2. Передерій А. Аналіз змагальної діяльності висококваліфікованих дзюдоїстів з вадами зору / Аліна Передерій, Сергій Дребот // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Львів, 2015. – Вип. 19, т. 1. – С. 184–189.
3. Характеристика системи підготовки спортсменів : лекція з навч. дисципліни „Теорія і методика спорту вищих досягнень” <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/3697>
4. Передерій А. В. Етапи багаторічної підготовки спортсменів : лекція з навчальної дисципліни "Система підготовки спортсменів" / Передерій А. В. - Львів, 2018. - 26 с. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/14303>
5. Передерій А. В. Змагальна діяльність у спорті : лекція з навчальної дисципліни "Система підготовки спортсменів" / Передерій А. В. - Львів, 2018. - 20 с. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/14299>
6. Передерій А. В. Основи моделювання в спорті : лекція з навчальної дисципліни "Система підготовки спортсменів" / Передерій А. В. - Львів, 2018. - 16 с. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/14302>

Допоміжна:

1. Матвеев С. Ф. Побудова тренувальних програм в олімпійському спорті з урахуванням особливостей змагальної діяльності (на матеріалі єдиноборств і спортивних ігор) / С. Ф. Матвеев, О. Н. Борисова, Л. О. Радченко // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту : зб. наук. пр. – Київ, 2004. – № 4. – С. 16–19.
2. Бріскін Ю. Методичне забезпечення системи підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад / Бріскін Ю., Передерій А., Пітин М. // Український журнал медицини, біології та спорту. – 2017. – № 1(3). – С. 200–208.
3. Sport specialists attitude to structure and contents of theoretical preparation in sport / Maryan Pityn, Yuriy Briskin, Alina Perederiy, Yaroslav Galan, Oleksandr Tsyhykalo, Iryna Popova // Journal of Physical Education and Sport. – 2017. – Vol. 17, suppl. is. 3. – P. 988 – 994.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій.

2. Інтернет-ресурси.

3. Підручники та посібники з видів спорту та загальної теорії підготовки спортсменів.

РОЗДІЛ II. СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНІ ПРАКТИКИ СПОРТУ

Тема 1. Спорт, як складова суспільного розвитку.

Історичний розвиток спорту як соціального явища. Поняттєвий апарат галузі спорту («спорт», «олімпійський спорт», «професійний спорт», «неолімпійський спорт», «адаптивний спорт» тощо) його еволюція. Соціальні практики сучасного спорту, спільні та відмінні риси. Роль спорту в соціалізації та формуванні особистості. Вплив спорту на соціалізацію молоді в умовах сучасного суспільства. Механізми формування особистості через спорт. Спорт як інструмент соціальної інтеграції. Спортивні традиції суспільства та сучасні тенденції розвитку спорту.

Тема 2. Системи змагань у різних професійних видах спорту.

Економічна ефективність систем змагань. Чинники підвищення економічної ефективності систем змагань: стабільність календаря змагань; визначення оптимальної кількості стартів упродовж одного сезону; економія коштів на турнірні переїзди; створення пільгових умов для команд і спортсменів, котрі на попередніх етапах змагань чи у попередніх турнірах мали вищий рейтинг.

Система змагань у Національній баскетбольній асоціації (NBA). Поділ команд на конференції та дивізіони. Побудова календаря змагань: передсезонні змагання; регулярний чемпіонат (визначення переможців дивізіонів, конференцій, ліги); побудова календаря Кубку NBA у конференціях та фінального раунду між переможцями конференцій. Проведення матчів «Всіх зірок NBA» та збірних команд новачків (1-2-й роки роботи в NBA) конференцій.

Система змагань у Національній хокейній лізі (NHL). Розподіл команд на конференції та дивізіони. Побудова календаря змагань: передсезонні змагання; регулярний чемпіонат (визначення переможців дивізіонів, конференцій та переможця регулярного чемпіонату); побудова календаря Кубку Стенлі у конференціях та фінального раунду між переможцями конференцій. Проведення матчів «Всіх зірок NHL» та збірних команд новачків (1-2 рік роботи в NHL) конференцій.

Системи змагань у вищій бейсбольній лізі (MLB). Організаційна структура MLB. Побудова регулярного чемпіонату MLB. Проведення «Всесвітньої серії» між командами – переможцями Американської та Національної бейсбольних ліг. Проведення матчу «Всіх зірок MLB».

Система змагань у Національній футбольній лізі (NFL). Організаційна структура NFL. Передсезонні ігри. Побудова регулярного чемпіонату NFL. Побудова календаря Супер кубку NFL. Система змагань у Вищій лізі сокеру (MLS). Організаційна структура MLS. Пошук оптимальної структури регулярного чемпіонату та системи ігор плейофф з визначення володаря кубка MLS.

Баскетбол. Структура змагань національних збірних команд. Система клубних змагань. Спільні та відмінні компоненти системи змагань з баскетболу на світовому та європейському рівнях та системи змагань NBA.

Волейбол. Комерціалізовані змагання національних збірних та клубних команд.

Гандбол. Комерціалізовані змагання національних збірних та клубних команд.

Футбол. Комерціалізовані змагання національних збірних та клубних команд.

Хокей. Комерціалізовані змагання національних збірних та клубних змагань. Спільні та відмінні риси Європейських змагань у командних видах професійного спорту.

Автоспорт. Різновиди автоперегонів та особливості їх проведення. Система змагань «Формула – 1». Рейтингування пілотів та команд. Стимулювання зацікавленості глядачів до гонок «Формула – 1».

Біатлон. Системи змагань національних збірних команд та в індивідуальному заліку.

Бокс. Кваліфікаційні змагання. Рейтингові поєдинки. Титульні поєдинки та матч реванші. Матчі між чемпіонами світу провідних боксерських версій (WBC, IBF, WBA, WBO) та за титул «Абсолютного чемпіона».

Велоспорт. Система змагань у шосейних велоперегонах. Великі багатоденні велоперегони та чемпіонат світу. Велоперегони 1-6 класів. Система рейтингування професійних велосипедистів.

Легка атлетика. Чемпіонати континентів та світу; «Діамантова ліга»; серія змагань «World Athletics Continental Tour Gold».

Теніс. Система комерційних змагань Міжнародної федерації тенісу (ITF), Асоціації тенісистів професіоналів (АТР) та Міжнародної (жіночої) тенісної асоціації (WTA). Турніри «Великого шлему», «Світової серії», «Челенджери», «Ф'ючерси» та підсумкові Чемпіонати світу серед чоловіків і жінок. Системи заохочень професійних тенісистів і тенісисток до участі у турнірах та нарахування рейтингових очок в АТР та WTA.

Спільні та відмінні риси системи змагань в індивідуальних та індивідуально-командних видах професійного (комерціалізованого) спорту.

Тема 3. Системи відбору спортсменів до елітних професійних команд, клубів, ліг та до професійних змагань.

Поняття «новачок» у північноамериканському професійному спорті. Система «Драфт», як основа відбору новачків в ігрових командних видах професійного спорту. Сутність системи драфт і її вплив на підвищення конкурентоспроможності команд та на економічну ефективність діяльності професійних клубів і ліг.

Сутність драфт-лотереї, драфту розширення і драфту відмов та їх вплив на економічну ефективність діяльності професійних клубів і ліг.

Розробка і вдосконалення системи тестування професійно значущих показників фізичної, функціональної та техніко-тактичної підготовленості потенційних новачків. Організація роботи у тренувальних таборах напередодні

драфту. Системи психологічного тестування кандидатів на працевлаштування у професійних клубах елітних ліг. Організація та проведення тренувальних таборів у міжсезонні для молодих перспективних баскетболістів. Процедури драфту в NBA, NHL, MLB, NFL, MLS.

Автоспорт (Формула – 1). Природний відбір через: розгалужену систему змагань від гонок дітей на картингах до автогонок «Формула – 1»; залучення харизматичних гонщиків з інших видів автогонок.

Бокс. Професійно значущі показники фізичної, технічної, тактичної і психічної підготовленості; вік, стаж занять; темпи зростання спортивної майстерності у олімпійському боксі. Критерії відбору спортсменів до участі у комерційних змаганнях.

Велоспорт (шосе). Вікові характеристики, рівень фізичних і функціональних можливостей організму, схильність до певного виду гонок (гонки на швидкість, гонки в горах, здатність до ефективного фінішування на фоні втоми). Комплектування конкурентоспроможних команд велосипедистів-шосейників до участі у багатоденних велотурах.

Легка атлетика. Критерії відбору спортсменів до участі у комерційних турнірах: «Діамантова ліга», «World Athletics Continental Tour Gold».

Теніс. Система послідовного відбору: 6-10-річний вік – залучення до систематичних занять і визначення генетичної схильності до занять тенісом; 11-12-річний вік – визначення здатності до концентрації уваги, швидкості складних реакцій та швидкості обробки інформації; 14-річний вік і старші – інтелектуальні здібності та стійкість до стресових ситуацій в умовах змагальної діяльності.

Тема 4. Системи підготовки професійних спортсменів в різних видах професійного спорту.

Організаційні та матеріально-технічні засади підготовки баскетболістів у США та країнах Європи. Побудова командних занять у підготовчому періоді, упродовж регулярного чемпіонату та розіграшу Кубка NBA. Самостійна робота гравців зі збереження фізичної, функціональної та технічної підготовленості у період відпустки. Вузька спеціалізація тренерів і гравців, раціональне збалансоване харчування з урахуванням морфометричних показників, широке застосування сучасних засобів відновлення, як чинники системи підготовки баскетболістів у NBA. Значущість психічної підготовки в командних та індивідуальних заняттях баскетболістів. Акцентоване удосконалення провідних індивідуальних техніко-тактичних дій (елементи «Ультра-сі») баскетболістів.

Спільні та відмінні риси підготовки хокеїстів у Канаді, США, Фінляндії, Швеції та Чехії. Особливості тренувального процесу в командах NHL: кількість занять на день, їхня тривалість, інтенсивність та спрямованість. Застосування позатренувальних чинників підвищення здатності до тривалої та ефективної спортивної кар'єри. Самостійна робота хокеїстів під час відпустки, командна підготовка у процесі передсезонного збору, організація тренувального процесу в паузах між іграми регулярного чемпіонату та Кубка Стенлі.

Організаційно-методичні основи системи підготовки професійних футболістів у європейських країнах. Характерні засади підготовки елітних футбольних команд.

Бокс. Обладнання тренувальних центрів. Специфіка підготовки професійних боксерів. Агресивно-наступальна форма ведення бою. Бій на ближній та середній дистанціях. Широке застосування спаринг-двобоїв з урахування манери ведення поєдинку чергового суперника. Використання позатренувальних чинників: дотримання спортивного режиму; раціональне харчування; педагогічні, медико-біологічні та фармакологічні засоби підвищення працездатності та прискорення процесів відновлення.

Велоспорт (шосейні перегони). Формування збалансованої команди: 1-2 універсальні гонщики; 1-2 нішери; 2- гірські гонщики; 3-4-«грегарі». Особливості системи підготовки професійних велосипедистів-шосейників: відсутність перспективного планування; великі загальні обсяги навантажень (40-45 тис. кілометрів на рік); великий обсяг змагальної діяльності (20-24 тис. кілометрів на рік); тривалий сезон змагань (8-9 місяців на рік); поєднання універсалізму з вузькою спеціалізацією; виведення на пік форми до найвідповідальніших (згідно контакту) змагань сезону. Широке застосування позатренувальних засобів підвищення працездатності та прискорення процесів відновлення.

Теніс. Особливості підготовки професійних тенісистів у європейських країнах та США: поділ багаторічної підготовки на етапи; вікові групи; збалансованість системи тренувань і змагань; збалансованість тренувань на кортах з різним покриттям; набуття досвіду індивідуальної гри, гри у парах та у міксті; поєднання універсалізму у техніко-тактичних діях з високоефективним використанням індивідуальних особливостей змагальної діяльності.

Тема 5. Концептуальні основи розвитку професійного спорту

Чинники розвитку професійного спорту (). Системотвірні чинники систем змагань у професійному спорті (економічна ефективність, соціальна ідентичність, конкуренція й видовищність, технологічність, узгодженість). Типологічні ознаки систем змагань у професійному спорті (ієрархічність, керованість, системність, інноваційність, відкритість, реактивність, унікальність). Функції систем змагань у професійному спорті («клапана безпеки», відволікання, підтримання надії, духовності, інтеграції, індивідуалізації, досконалості, емпатійності, операційності). Механізми адаптування систем змагань до змін соціально-економічних умов (до змін соціально-економічних умов – зміна кількості команд та спортсменів у командах; зміна місць розташування команд та проведення змагань; удосконалення графіків, правил й формату проведення змагань, об'єктивності їх суддівства; удосконалення інвентарю, підвищення видовищності ігор тощо).

Тема 6. Соціальні виклики сучасного професійного спорту

Економічні моделі сучасного спорту (франчайзинг, трансферні ринки). Вплив цифрових технологій на спортивні практики (VAR, аналітика даних, носимі пристрої). Е-спорт як нова соціальна практика: виклики та перспективи. Віртуальна реальність і гейміфікація у тренувальному процесі. Допінг,

корупція та етичні дилеми у спорті. Расизм, дискримінація та булінг у спортивному середовищі. Психологічне здоров'я спортсменів: підтримка та профілактика вигорання.

Тема 7. Північноамериканська та європейська моделі систем змагань у професійному спорті.

Аматорство і професіоналізм у професійному спорті Північної Америки та Європи. Структурно-змістовні особливості систем змагань в ігрових видах професійного спорту Північної Америки та Європи. Монополія та конкуренція в ігрових видах професійного спорту Північної Америки та Європи.

Рекомендована література

Основна:

1. Білик О, Хіменес Х. (2020). Особливості проведення змагань в кільцевих автоперегонах (на прикладі «Формула-1» та «NASCAR»). Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2020;4:7–12. DOI: 10.32652/tmfvs.2020.4.7–12.

2. Линець М. М. Системи змагань у професійному спорті : лекція №7 для студентів V курсу з д-ни «Професійний спорт». Л. : ЛДУФК. 2006. 35 с.

3. Линець М. М. Системи відбору новачків у професіональному спорті: лекція №8 для студентів V курсу з д-ни «Професійний спорт». Л. : ЛДУФК. 2006. 21 с.

4. Линець М. М. Системи підготовки професійних спортсменів: лекція №9 для студентів V курсу з д-ни «Професійний спорт» / М. М. Линець. – Л. : ЛДУФК. 2006. 31 с.

5. Приступа Є, Бріскін Ю, Хіменес Х, Пітин М. Сучасна система змагань національної футбольної ліги в умовах сталого розвитку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2021;4:14–8. DOI: 10.32652/tmfvs.2021.4.14–18.

6. Хіменес Х, Білик О. Ефективність систем змагань у професійних автоперегонах США (на прикладі «NASCAR» та «IndyCar»). Український журнал медицини, біології та спорту. 2018;7(16):303–8. DOI: 10.26693/jmbs03.07.303.

7. Хіменес Х, Бріскін Ю, Пітин М, Маланюк Л. Формування компонентів системи змагань у професійному тенісі до початку «Ери відкритого тенісу». Спортивна наука та здоров'я людини. 2023;1(9):147–63. DOI:10.28925/2664-2069.2023.111.

8. Хіменес Х, Еделєв О, Пітин М, Васильків М, Лобасюк В, Надич В. Становлення та розвиток змагань з професійного футболу (на прикладі Ліги Європи UEFA). В: Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 36. наук. пр. Кам'янець-Подільський; 2024;29(1), с. 36–43. DOI: 10.32626/2309-8082.2024-29(1).36-43.

9. Хіменес ХР, Бріскін ЮА, Слімаковський ОВ, Балущка ЛМ, Флуд ОВ. Еволюція чемпіонату професійної асоціації гольфу та його розвиток в умовах сучасності. Український журнал медицини, біології та спорту. 2022;7;5(39):342–7. DOI: 10.26693/jmbs07.05.342.

10. Хіменес ХР, Дмитренко АВ, Пітин МП. Особливості сучасних систем змагань у баскетболі (на прикладі NBA та професійних турнірів під егідою FIBA). Спортивні ігри. 2020;1(15):85–94. DOI: 10.15391/si.2020-1.08.

11. Хіменес Х, Бріскін Ю, Пітин М, Еделєв О, Ковальчук Л. Становлення та розвиток змагань з баскетболу в Італії. Osvita, innovatika, praktika; 2024; 12(5):92–8. DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i5-014.

12. Хіменес ХР, Бріскін ЮА, Пітин МП, Човган РЯ, Еделєв ОС. Становлення змагань у професійному футболі (на прикладі Суперкубку, Ліги конференцій UEFA та Клубного чемпіонату світу). Фізичне виховання та спорт. 2024;(1):324–31. DOI: 10.26661/2663-5925-2024-1-44.

13. Хіменес ХР, Харченко-Баранецька ЛЛ, Еделєв ОС. Організаційна ефективність сучасних систем змагань в ігрових видах професійних спорту. В: Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2021;8(139), с. 117–23. DOI: 10.31392/NPU-nc.series15.2021.8(139).21.

14. Khimenes KR, Briskin YA, Pityn MP, Neroda NV, Zadorozhna OR. Historical context and modern interpretation of the factors of the professional sports development in North America and Europe. Slobozhanskyi herald of science and sport. 2024;28(1):14–22. DOI: 10.15391/sns.v.2024-1.002.

15. Khimenes KR., Pityn MP., Pasichnyk VM. Models of professional golf competitions at various stages of its development. Rehabilitation & Recreation. 2024;18(1):156–67. DOI: 10.32782/2522-1795.2024.18.17.

Допоміжна:

1. Борисова О. В. Особливості міжнародної системи жіночого професіонального тенісу. Теорія і методика фіз. виховання. 2001. №1. С. 67-70.

2. Борисова О. В. Науково-теоретичні та методичні основи формування і розвитку професійного тенісу. Теорія і методика фіз. виховання. 2010. №3. С. 17–21.

3. Борисова О. В. Сучасний теніс: стан та особливості організації підготовки професійних спортсменів у провідних країнах світу / Ольга Борисова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. - №3. – С. 35-37.

4. Бріскін Ю. А., Линець М. М. Соціально-економічні аспекти гонок „Формула-1”. Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді Львівщини: зб. наук. пр. Львів, 2003. С. 24–28.

5. Бріскін Ю. Пітин М., Нерода Н., Ваулін О. Характеристика комерційних змагань у фехтуванні. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницьк. держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2014. Вип. 18, т. 1. С. 356–361.

6. Сухов В. І., Линець М. М. Стан проблеми відбору баскетболістів до команд провідних професійних ліг. Матеріали I Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної Інтернет-конференції (20-21 грудня 2016 р.) «Баскетбол: історія, сучасність і перспективи» (з нагоди святкування 125-річчя існування баскетболу в світі. Дніпро, ДДІФКіС, 2016. С.176-178.

7. Сухов В., Линець М. Особливості організації відбору баскетболістів до студентських команд США [Електронний ресурс]. Спортивна наука України. 2017. № 5(81). С. 41–45. Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/647/625>

8. Хіменес К, Пітин М, Еделєв О, Шекель В. Відкритий чемпіонат США з гольфу: історія та сучасність. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві. 2022;3(59):9–14. DOI: 10.29038/2220-7481-2022-03-09-14.

9. Хіменес Х, Бріскін Ю, Еделєв О, Лещак О, Балущка Л. Історичні та сучасні особливості розвитку тенісних турнірів в «Еру відкритого тенісу». Physical Culture and Sport: Scientific Perspective. 2023;3:151–64. DOI: 10.31891/pcs.2023.3.20.

10. Хіменес Х, Бріскін Ю, Синиця А, Маланюк Л, Гнатчук Я. Еволюція моделей змагань у європейському професійному футболі. Physical Culture and Sport: Scientific Perspective. 2024;2(1):38–46. DOI: 10.31891/pcs.2024.1.47.

11. Хіменес Х, Гнатчук Я, Ungurean В. Досвід діяльності північноамериканських професійних ліг на міжнародній спортивній арені. Спортивні ігри. 2021;2(20):112–20. DOI: 10.15391/si.2021-2.11.

12. Хіменес Х, Пітин М, Бріскін Ю, Еделєв О, Флуд О. Система змагань у професійному тенісі: еволюція та сучасність. Спортивна наука та здоров'я людини. 2023;2(10):167–81. DOI: 10.28925/2664-2069.2023.213.

13. Хіменес Х, Тітова Г, Бобошко В. Економічні особливості співпраці провідних світових організацій професійного спорту та засобів масової інформації. В: Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Зб. наук. пр. Вінниця; 2019;7(26), с. 291–4. Доступно на: <http://surl.li/ukxsc>

14. ATP World Tour – Understanding the Tour: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.atpworldtour.Com/News/Tennis/2011.aspx>.

15. Australian Open: [Електронний ресурс]. Режим доступу до журналу: <http://www.australianopen.com/News/2011>

16. Hohm Jindrich Sravnani system pripravy v nekterych tenisove vyspelych statech. Trener. 1988. №8. S.382–385.

17. Korcek F. Ako pracuju profesionali Inter Milano. Trener. 1990. №5. S.260–262.

18. Pohlad na profesionalny sport v USA. Trener. 1990. №11. S. 627–630.

19. Roland Garros: [Електронний ресурс]. Режим доступу до журналу: <http://www.rolandgarros.com/News/2011>

20. Sony Ericsson WTA Tour Story: [Електронний ресурс]. Режим доступу до журналу: <http://www.sonyericssonwtatour.Com/page/News/2011>

21. US Open: [Електронний ресурс]. Режим доступу до журналу: <http://www.usopen.org>.

22. Wimbledon: [Електронний ресурс]. Режим доступу до журналу: <http://www.wimbledon.org>.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Відкритий чемпіонат Австралії з тенісу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ausopen.com/>

2. Відкритий чемпіонат США з тенісу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.usopen.org/>
3. Відкритий чемпіонат Франції з тенісу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.rolandgarros.com/>
4. Вімблдонський турнір [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.wimbledon.com>
5. Головна Ліга бейсболу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.mlb.com/>
6. Головна ліга соккеру <https://www.mlssoccer.com/>
7. Жіноча Асоціація тенісу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.wtatennis.com/>
8. Міжнародна боксерська федерація [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ibf-usba-boxing.com/>
9. Міжнародний союз біатлоністів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.biathlonworld.com/>
10. Міжнародна Федерація футболу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.fifa.com/>
11. Національна баскетбольна асоціація [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nba.com/>
12. Національна хокейна ліга [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nhl.com/>
13. Національна футбольна ліга [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nfl.com/>
14. Світова легка атлетика [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://worldathletics.org/>
15. Світовий тур Асоціації тенісистів-професіоналів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.atptour.com/>

РОЗДІЛ III. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ І СПОРТІ.

Тема 1. Загальна методологія наукової роботи

Значення наукових досліджень в Олімпійському та професійному спорті. Наукове вивчення як основна форма наукової роботи. Загальна схема наукового дослідження. Організація творчої діяльності. Робота над статтями та доповідями.

Тема 2. Технологія наукової роботи

Вибір теми наукової роботи. Аналіз літератури і практики. Формулювання теми наукової роботи. Постановка мети та визначення завдань. Формулювання гіпотези. Складання плану роботи. Методи добору фактичних матеріалів. Методи емпіричного дослідження. Методи, що використовуються на емпіричному та теоретичному рівнях. Методи теоретичного дослідження. Розробка плану дослідження. Підбір досліджуваних. Вибір методів дослідження. Вивчення літературних джерел. Складання огляду літератури.

Самоперевірка відповідності матеріалів роботи нормативним вимогам.

Тема 3. Організація і проведення педагогічного спостереження.

Педагогічні спостереження як метод наукового дослідження. Характерні ознаки педагогічних спостережень. Позитивні та негативні риси педагогічного спостереження як методу наукового дослідження. Види педагогічних спостережень. Проблемне спостереження. Тематичне спостереження. Попереднє спостереження. Основне (стандартизоване) спостереження. Включене спостереження. Невключене спостереження. Відкрите спостереження. Приховане спостереження. Безперервне спостереження. Дискретне спостереження. Особливості проведення педагогічних спостережень в Олімпійському та професійному спорті.

Тема 4. Організація і проведення педагогічного експерименту.

Педагогічний експеримент як метод наукового дослідження. Особливості педагогічного експерименту як методу наукового дослідження. Експериментальні фактори. Причинові експериментальні фактори. Наслідкові експериментальні фактори. Супутні фактори. Зрівнювані фактори. Спонтанні фактори. Організація педагогічного експерименту. Види педагогічного експерименту. Констатуючий педагогічний експеримент. Перетворюючий педагогічний експеримент. Природничий педагогічний експеримент. Модельний педагогічний експеримент. Лабораторний педагогічний експеримент. Відкритий педагогічний експеримент. Прихований педагогічний експеримент. Абсолютний педагогічний експеримент. Порівняльний педагогічний експеримент. Послідовний педагогічний експеримент. Паралельний педагогічний експеримент.

Тема 5. Організація і проведення соціологічного дослідження

Поняття документу. Друковані документи. Рукописні документи. Суспільні документи. Особисті документи. Офіційні документи. Природні документи. “Провоковані” документи. Діючі документи. Архівні документи. Відбір документів для подальшого аналізу. Фронтальний відбір документів. Вибірковий відбір документів. Аналіз документів. Традиційний аналіз документів. Формалізований аналіз документів. Аналіз щоденників тренерів і спортсменів. Спостереження і його роль у спортивній соціології.

Опитування як метод збору первинної соціальної інформації. Анкетування як метод збору первинної соціальної інформації. Види анкетування. Суцільне анкетування. Вибіркове анкетування. Особисте анкетування. Групове анкетування. Індивідуальне анкетування. Заочне анкетування. Поштове анкетування. Роздавальне анкетування. Побудова анкети. Вступна частина. Основна частина. Демографічна частина. Класифікація питань анкети. Безумовні питання. Умовні питання. Відкриті питання. Закриті питання. Питання з віялом відповідей. Питання, які відображають зміст відповідей. Напівзакриті питання. Прямі питання. Побічні питання. Фільтруючі питання. Контрольні питання. Загальні правила складання анкети. Перевірка анкети. Інтерв’ю як метод збору первинної соціальної інформації. Бесіда як метод збору первинної соціальної інформації. Поняття соціального експерименту. Специфіка соціального експерименту. Умови проведення соціального

експерименту.

Тема 6. Основні вимоги до оформлення наукової роботи.

Вимоги до змісту наукової роботи. Загальні вимоги до оформлення наукової роботи. Подання текстового матеріалу. Правила подання ілюстрацій. Правила подання таблиць. Загальні правила подання формул. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Оформлення списку використаних джерел. Правила оформлення додатків.

Композиція наукової роботи. Зміст. Перелік умовних позначень. Вступ. Розділи основної частини. Загальні висновки. Бібліографічний список. Додатки. Допоміжні покажчики. Рубрикація тексту. Абзаци. Підрозділи основного тексту. Розділи основного тексту. Прийоми викладення наукових матеріалів. Послідовний виклад матеріалу. Цілісний виклад матеріалу. Вибірковий виклад матеріалу. Робота над остаточним варіантом рукопису. Мова і стиль наукової роботи. Засоби логічного зв'язку матеріалу. Спеціальні терміни. Фразеологія наукової мови. Синтаксис наукової мови. Мовно-стилістичне оформлення роботи.

Рекомендована література

Основна:

1. Богуславська В., Бріскін Ю., Пітин М. Напрями застосування новітніх інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017. № 2. С. 16–20.

2. Костюкевич В. М., Воронова В. І., Шинкарук О. А., Борисова О. В. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах: навч. посіб. Вінниця: ТОВ «Нілан – ЛТД». 2016. 554 с.

3. Коробейніков Г., Приступа Є., Коробейнікова Л., Бріскін Ю. Оцінювання психофізіологічних станів у спорті : монографія. Львів: ЛДУФК. 2013. 311 с. ISBN 978-966-2328-59-2.

4. Бріскін Ю. А., Корягін В. М., Голяка Р. Л., Блавт О. З. Електронна система моделювання просторових рухів спортсмена. Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : матеріали VIII Міжнар. наук. конф. Харків. 2012. С. 19–22.

5. Євдокимов В. І., Гавриш І. В., Агапова Т. П., Олійник Т. О. Педагогічний експеримент: навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ. Харків: ОВС. 2001. 148 с.

6. Фізична культура і спорт: методологія наукових досліджень / матеріали науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт освітнього ступеня «Магістр» (м. Ужгород 13–17 грудня 2021 р.). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 132 с.

7. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2011. 178 с. ISBN 978-966-613-899-9.

Допоміжна:

1. Євдокимов В. І. Методика проведення педагогічного порівняльного експерименту / Євдокимов В. І., Гавриш І. В. // Педагогіка і психологія: зб. наук. пр. ХДПУ. – Харків : ХДПУ, 1998. – Вип. 5. – С. 32–36.
2. М. П. Пітин, Бріскін Ю. А. Теоретична підготовка як предмет досліджень у спорті. Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та туризму: тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. Запоріжжя. 2013. С. 176–177.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій та семінарських занять.
2. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Наукові фахові видання України:
 - Український журнал медицини, біології та спорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://jmbs.com.ua/>
 - Фізичне виховання та спорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/sport>
 - Спортивні ігри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sportscience.org/index.php/game>
 - Єдиноборства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sportscience.org/index.php/combat>
 - Спортивний вісник Придніпров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infiz.dp.ua/joomla/index.php/science/sportivnij-visnik-pridniprova-ya>
 - Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://spppc.com.ua/index.php/journal>

РОЗДІЛ IV. АДАПТИВНИЙ СПОРТ

Тема 1. Загальна характеристика адаптивного спорту.

Олімпійський рух, його характеристика та зміст. Олімпійський рух як "концентрована, організована, універсальна і постійна діяльність всіх осіб та організацій, яких надихають цінності Олімпізму, що проводиться під керівництвом МОК. Ця діяльність охоплює п'ять континентів. Вона досягає своєї вершини, коли збирає разом атлетів світу на величезному спортивному фестивалі — Олімпійських іграх..." (Олімпійська Хартія).

Визнання Міжнародним олімпійським комітетом - критерій приналежності до олімпійського руху.

Адаптивний спорт в Міжнародній олімпійській системі. Ігри за нозологічною приналежністю або ігри для осіб з інвалідністю в структурі Олімпійського руху: Паралімпійські ігри, Дефлімпійські ігри та ігри Спеціальних Олімпіад.

“Паралімпійські ігри” - Олімпійські ігри осіб з інвалідністю.

Соціальна адаптація людей з інвалідністю і покращення якості їх життя завдяки адаптивному спорту і змагальній діяльності, як системоутворювального фактору.

Виникнення керівних організацій адаптивного спорту. Діяльність керівних організацій адаптивного спорту в світі. Міжнародний спортивний комітет глухих (Comite International des Sports des Sourds, CISS), з 2003р. Міжнародний дефлімпійський комітет. Міжнародна Федерація Сток-Мандевільських ігор (International Stock Mandeville Games Federation - ISMGF), нині Міжнародна Сток-Мандевільська Федерація Спорту на Візках (International Stock Mandeville Wheelchair Sport Federation - ISMWSF), Міжнародна спортивна організація інвалідів (International Sports Organization for the Disabled, ISOD), Міжнародна організація Спеціальних Олімпіад (Special Olympics Inc, SOI), Міжнародна спортивна і рекреаційна асоціація (осіб з) церебральним паралічем (Cerebral Palsy - International Sports and Recreation Association, CP-ISRA), Міжнародна спортивна асоціація сліпих (International Blind Sports Association, IBSA).

Діяльність керівних організацій адаптивного спорту в Україні: Національний комітет спорту інвалідів України, Український центр з фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю “Інваспорт”, “Спеціальна Олімпіада України”.

Тема 2. Характеристика окремих складових адаптивного спорту в міжнародній олімпійській системі.

Історичні джерела паралімпійського руху. Характерні риси складових елементів паралімпійського руху.

Періодизація Паралімпійських ігор. Характеристика Сток-Мандевільського періоду (1952-1959). Характеристика I паралімпійського періоду (1960-1972). Характеристика II паралімпійського періоду (1976-1988). Характеристика III паралімпійського періоду (з 1992 р.). Термін «Паралімпіада». Програма Паралімпійських ігор. Вимоги до літніх та зимових паралімпійських видів спорту. Олімпійські види спорту в програмі Паралімпійських ігор. Неолімпійські види спорту в програмі Паралімпійських ігор. Нозологічно-детерміновані види спорту в програмі Паралімпійських ігор. Зимові Паралімпійські ігри.

Історія та періодизація Дефлімпійських ігор. Програма Дефлімпійських ігор.

Історія та періодизація Спеціальних Олімпіад. Програма Спеціальних Олімпіад.

Тема 3. Організаційні та програмно-нормативні основи паралімпійського спорту.

Міжнародний паралімпійський комітет (МПК) - керівний орган Паралімпійського руху. Основні завдання Міжнародного паралімпійського комітету. Структура та нормативні документи Міжнародного паралімпійського комітету. Президенти Міжнародного паралімпійського комітету. Довідник Міжнародного паралімпійського комітету.

Тема 4. Організаційні та програмно-нормативні основи дефлімпійського спорту.

Організаційна структура та програмно-нормативні документи дефлімпійського спорту. Основні положення Конституції Міжнародного

комітету спорту глухих. Загальні технічні правила літніх та зимових дефлімпійських ігор.

Тема 5. Організаційні та програмно-нормативні основи руху Спеціальних Олімпіад.

Організаційні засади міжнародного руху Спеціальних Олімпіад. Філософія Спеціальних Олімпіад. Мета і завдання Спеціальних Олімпіад. Загальні правила Спеціальних Олімпіад.

Тема 6. Класифікація – основа системи підготовки в адаптивному спорті.

Роль класифікації в адаптивному спорті. Характеристика медичної класифікації в адаптивному спорті. Класифікація спортсменів з травмами хребта та спинного мозку. Класифікація спортсменів з ампутаціями. Класифікація спортсменів з церебральним паралічем. Класифікація спортсменів з «іншими пошкодженнями опорно-рухового апарату». Характеристика функціональної класифікації в адаптивному спорті. Приклади функціональних класифікацій в паралімпійському спорті. Характеристика коефіцієнтно-гандикапної класифікації в адаптивному спорті. Класифікація спортсменів з вадами зору. Класифікація спортсменів з вадами слуху.

Тема 7. Особливості системи підготовки в адаптивному спорті.

Характеристика системи підготовки в адаптивному спорті. Специфіка навчання, розвитку, виховання та реабілітації як процесної підсистеми системи підготовки в адаптивному спорті. Специфічність вимог до організації змагань серед осіб з інвалідністю. Особливості проведення тренувальних занять зі спортсменами різних нозологій.

Вимоги до організації змагань за програмою Спеціальних Олімпіад. Класифікація спортсменів з вадами інтелекту. Процедура дивізіонування в змаганнях Спеціальних Олімпіад. Структура тренувальної програми Спеціальних Олімпіад. Структура тренувального заняття за програмою Спеціальних Олімпіад.

Рекомендована література

Основна:

1. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів : [підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту] / Ю. А. Бріскін. – Київ : Олімпійська література, 2006. – 263 с. – ISBN 966-7133-79-6.
2. Бріскін Ю. А. Адаптивний спорт. Спеціальні Олімпіади : навч. посіб. – Львів : Ахіл, 2003. – 128 с.
3. Бріскін Ю. А. Організаційні основи Паралімпійського спорту : навч. посіб. – Львів : Кобзар, 2004. – 180 с., іл.
4. Бріскін Ю. А. Вступ до теорії спорту інвалідів : навч. посіб. / Ю. А. Бріскін, А. В. Передерій. – Львів : Апріорі, 2008. – 70 с.
5. Передерій А. В. Лекція на тему "Історичні основи адаптивного спорту" з дисципліни "Адаптивний спорт" для студентів за спеціальністю 017 "Фізична культура і спорт" XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма

- навчання) / Передерій А. В., Нерода Н. В. - Львів, 2018. - 42 с. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/13880>
6. Передерій А. В. Лекція на тему "Організаційні та програмно-нормативні основи адаптивного спорту" з дисципліни "Адаптивний спорт" для студентів за спеціальністю 017 "Фізична культура і спорт" XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / Передерій А. В., Нерода Н. В. - Львів, 2018. - 29 с. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/13882>
7. Передерій А. В. Лекція на тему "Методичні основи адаптивного спорту" з дисципліни "Адаптивний спорт" для студентів за спеціальністю 017 "Фізична культура і спорт" XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / Передерій А. В., Нерода Н. В. - Львів, 2018. - 29 с. <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/13885>
8. Передерій А. В. Спеціальні Олімпіади в сучасному світі : монографія / А. В. Передерій. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 296 с.
9. Розторгуй М.С. Підготовка спортсменів у силових видах адаптивного спорту : монографія / Марія Розторгуй. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 332 с.

Допоміжна:

1. Бріскін Ю. А. Класифікаційні стратегії Паралімпійського спорту / Бріскін Ю. А., Передерій А. В. //Оздоровча і спортивна робота з неповносправними / за заг. ред. Бріскіна Ю., Линця М., Боляха Е., Мігасевича Ю. – Львів : Видавець Тарас Сорока. – 2004. – С. 22–29.
2. Передерій А. В. Теоретико-методичні підходи до періодизації багаторічної підготовки спортсменів у адаптивному спорті / Передерій А. В., Розторгуй М. С. // Спортивний вісник Придніпров'я. –2016. – № 1. – С. 91–95.
3. Розторгуй М. Підготовка спортсменів з інвалідністю на етапі спортивно-реабілітаційної підготовки в силових видах спорту / Марія Розторгуй, Аліна Передерій // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2018. – № 1(41). – С. 61–66.
4. *Organizational basics implementation of the programs of Special Olympics / Yevgenij Prystupa, Alina Perderiy, Yuriy Briskin, Maryan Pityn // Harvard Journal of Fundamental and Applied Studies. – 2015, – N 1(7), Vol. 8. – P. 266–272.*
5. Roztorhui M. The training system of athletes with disabilities in strength sports / Mariia Roztorhui, Alina Perederiy, Yuriy Briskin, Olexandr Tovstonoh // Sportlogia. – Banja Luka, 2018. – T. 14, N 1. – P. 98–106.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекційного курсу.
2. **Міжнародний паралімпійський комітет** – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.paralympic.org
3. Національний комітет спорту інвалідів України – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.paralympic.org.ua

4. Міжнародна організація Спеціальних Олімпіад – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.specialolympics.org/>
5. Міжнародний комітет спорту глухих – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.deaflympics.com/>
6. Національний комітет спорту інвалідів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.paralympic.org.ua
7. Special Olympics [Electronic resource]. – Access mode: www.specialolympics.org
6. Deaflympics [Electronic resource]. – Access mode: www.deaflympics.org